

Þekkingarsetur
Þingeyinga

Þ I N Æ L I N Æ S

MÁLÞING 24. OKT. 2008

RÚGBRAUÐSGERÐinni, REYKJAVÍK

ÓLI HALLDÓRSSON

FORSTM. ÞEKKINGARSETURS ÞINGEYINGA

MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM FRAMKVÆMDA

Hugmyndir og hindranir – væntingar og veruleiki

Efnistöð

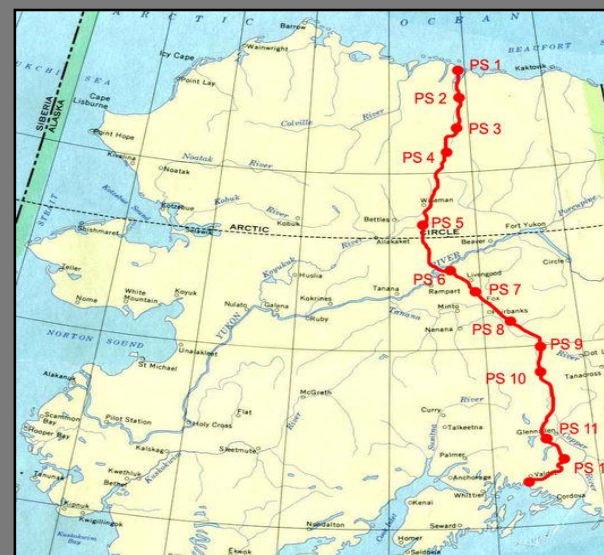
2

- ❖ Upphafið - sagan
- ❖ Hugmyndir - væntingar?
- ❖ Veruleiki - hindranir?
- ❖ Framtíðin?

Upphafi ð – á heimsvísu

3

- ❖ Upphaf mats á umhverfisáhrifum (MÁU)?
 - ❖ USA 1969
 - ❖ Alaska pipeline
 - ❖ Af hverju MÁU?
 - ❖ Ástæður?

Upphafi ð – á heimsvísu

4

❖ Væntingar til MÁU í upphafi?

❖ Lýðræðislegur vettvangur fyrir almenning ...

- ❖ ... landnotendur
- ❖ ... landeigendur
- ❖ ... frumbyggja

❖ Sjá fyrir áhrif ...

- ❖ ... náttúrulegt umhverfi
- ❖ ... á auðlindir og auðlindanotkun
- ❖ ... samfélagsleg

31.10.2008

Upphafi ð – á heimsvísu*

5

Ameríka (S- og N)

USA	1969	Paraguay	1993
Kanada	1974	Nicaragua	1994
Kólobía	1974	Uruguay	1994
Venezuela	1976	Bolívía	1995
Brasilía	1986	Guyana	1996
Mexíco	1988	Costa Ríka	1997
Guatemala	1990	Ekvador	1999
Caribbean	1991		
Chile	1991		
Panama	1991		
Belize	1992		
El Salvador	1992		
Perú	1992		

* Heimildir: Introd. to EIA (Glasson, Therievel o.fl.), Env. Imp. Assesm. (Canter, L.)

31.10.2008

Upphafi ð – á heimsvísu

6

	Þjóð	Ár	Þjóð	Ár
Evrópa (vestur)	Frakkland	1976	Austurríki	1993
	Belgía	1985	Ísland	1993
	Sviss	1985	Finnland	1994
	Ítalía	1986	Lúxemborg	1994
	Spánn	1986		
	Holland	1987		
	Portúgal	1987		
	Svíþjóð	1987		
	Bretland	1988		
	Danmörk	1989		
	Írland	1989		
	Þýskaland	1990		
Noregur	1990			

31.10.2008

Upphafi ð – á heimsvísu

7

Evrópa (Mið- og austur-)	Pólland	1990	Bosnía- Herzegovina	1996
	Tékkland	1991	Georgía	1996
	Hvíta-rússland	1992	Lettland	1996
	Serbía	1992	Makedónía	1996
	Albanía	1993	Moldóvía	1996
	Búlgaría	1993	Rúmenía	1996
	Ungverjaland	1993	Slóvenía	1996
	Rússland	1993	Króatía	1997
	Tajikistan	1994	Kazakhstan	1997
	Armenía	1995	Kyrgyzstan	1997
	Litháen	1995	Svartfjallaland	1997
	Turkmenistan	1995	Tyrkland	1997
	Úkraína	1995	Kosovo	2000
	Uzbekistan	1995	Slóvakía	2000
	Azerhaijan	1996	Eistland	2001

31.10.2008

Upphafi ð – á heimsvísu

8

Asía

Japan	1972
Fillipseyjar	1977
Papua Nýja Gínea	1978
Thailand	1978
Sri Lanka	1980
Kína	1981
Kórea	1981
Indonesía	1987
Malasía	1987
Taiwan	1987
Indland	1989
Hong Kong	1990
Nepal	1992
Bhutan	1993

Eyjaálfa

Víetnam	1993
Bangladesh	1995
Pakistan	1997
Ástralía	1974
Antarctica	1987
Nýja sjáland	1991

31.10.2008

Upphafi ð – á heimsvísu

Afríka og Mið- Austurlönd

Ísrael	1982	Swaziland	1992
Suður-Afríka	1984	Senegal	1993
Congo	1986	Comoros	1994
Gabon	1987	Gambía	1994
Gínea	1987	Ghana	1994
Togo	1988	Namibia	1994
Túnis	1988	Úganda	1994
Alsír	1990	Zimbabwe	1994
Zambia	1990	Benin	1995
Bahrain	1991	Madagascar	1995
Egyptaland	1991	Fílabeinsströndin	1996
Mali	1991	Seychelles	1996
Mauritius	1991	Burkina Faso	1997
Oman	1992	Mozambique	1998
		Nígería	1998
		Yemen	1998

Veruleikinn?

10

❖ Samantekt?

- ❖ MÁU verður til utan um hagsmuni almennings
- ❖ Þróuð ríki/ríkar þjóðir reka þróun MÁU áfram
- ❖ Efnahagslegar aðstæður stór áhrifaþáttur
- ❖ Ísland ...
 - ❖ Tekur seint upp MÁU (EES)
 - ❖ Þó með afgerandi, áhrifamikla löggjöf frá upphafi
- ❖ MÁU-ferli ólík eftir ...
 - ❖ Efnahag, menningu, umhverfi

31.10.2008

Veruleikinn?

11

- ❖ Áherslur í MÁU þróast, dæmi um áherslumál á sl. áratugum...*
- ❖ Scoping (matsáætlanir)
 - ❖ ESB – 1997
 - ❖ Á Íslandi 2000 (lög 106/2000)
- ❖ Gæði í MÁU
 - ❖ Mikil áhersla á aukin gæði
 - ❖ Rannsóknir, gagnasöfnun og -notkun, framsetning
- ❖ SEA (umhverfismat áætlana)
 - ❖ ESB – 2001 (2004)
 - ❖ Á Íslandi 2006 (lög 105/2006)

31.10.2008

Veruleikinn?

12

❖ Ísland:

- ❖ Löggjöf fylgir ESB
- ❖ Framkvæmdar aðili metur áhrif – ritstýrir skýrslu
- ❖ Miðlæg yfirferð (review) áberandi og skýr
- ❖ Matsáætlunarferli frá 2000
- ❖ Ákvarðanatataka tvinnuð saman við matsferlið framan af (breyttist 2005)
- ❖ Áhersla á náttúrulegt umhverfi - áhersla á grunnrannsóknir
- ❖ Ekki mikil áhersla á samfélagsleg áhrif

31.10.2008

Veruleikinn?

13

❖ Ísland:

Styrkleikar?

- ❖ Sterk/skýr löggjöf
- ❖ Trúverðug, fagleg stjórnýsla (review)
- ❖ Matsáætlanafæri skýrt og lögbundið
- ❖ Náttúrufars- (+fornleifa-) gögn vönduð
- ❖ Mikil MÁU þekking/reynsla byggst upp hjá...
 - ❖ ráðgjöfum
 - ❖ umsagnaraðilum
 - ❖ skipulagsstofnum
 - ❖ stórum framkvæmdaraðilum

Veikleikar?

- ❖ Lítil MÁU þekking/virkni byggst upp hjá ...
 - ❖ almenningi
 - ❖ hagsmunaaðilum
- ❖ Pólítísk afskipti
- ❖ Mat á samfélagsáhrifum veikt
- ❖ Trúverðugleiki matsskýrslna?
- ❖ Ferlið þyngst í vöfum og flækjustig aukist?
- ❖ Matsáætlanir ekki virkað sem skyldi?

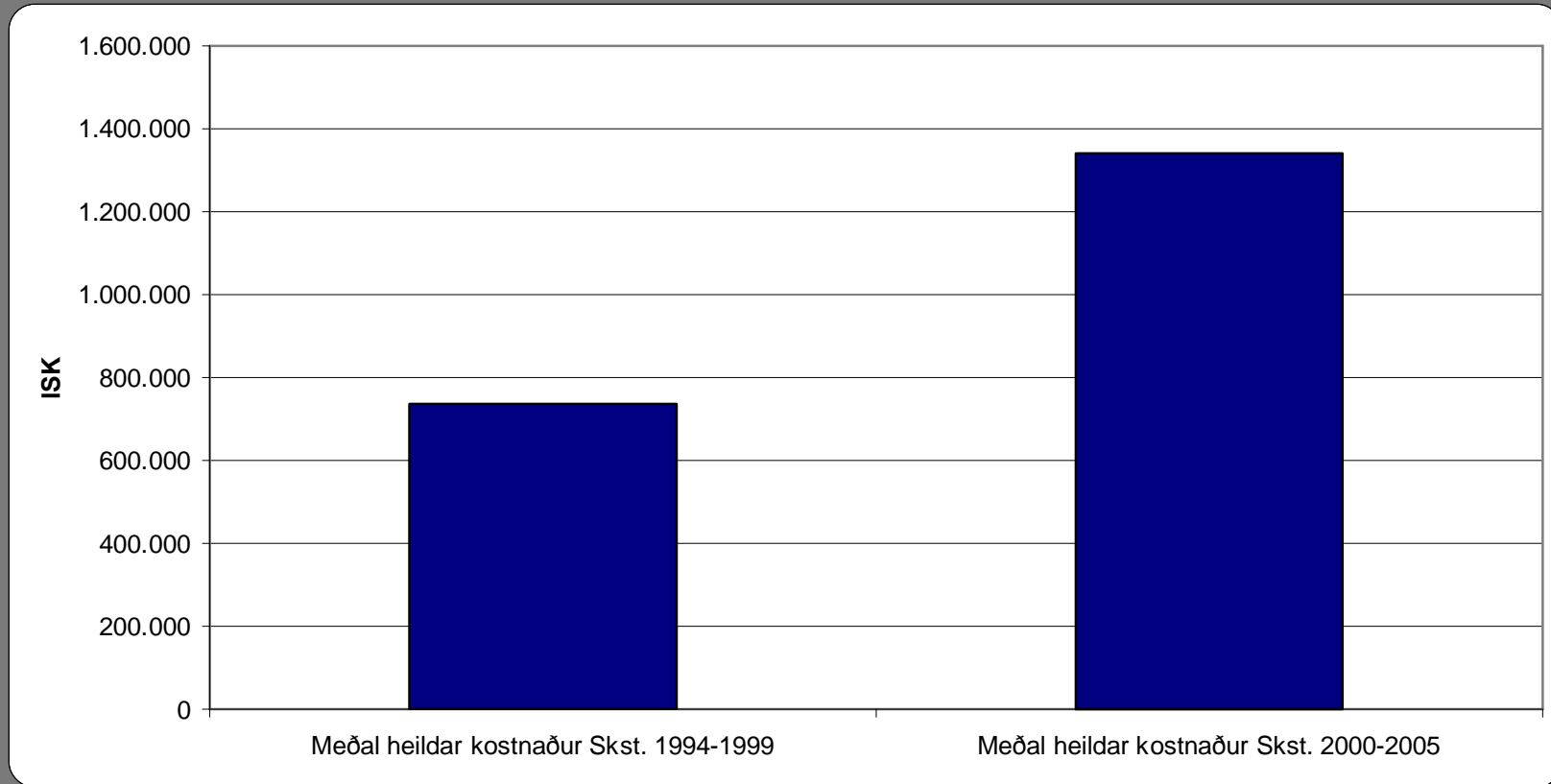
31.10.2008

Veruleikinn?

14

❖ Flóknari stjórnsýsla MÁU?

❖ Tími/kostnaður við athugun/afgreiðslu Skipulagsstofnunar:*

* Heimild: Rannsókn Þekkingarseturs Þingeyinga, Skipulagsstofnunar, 2005

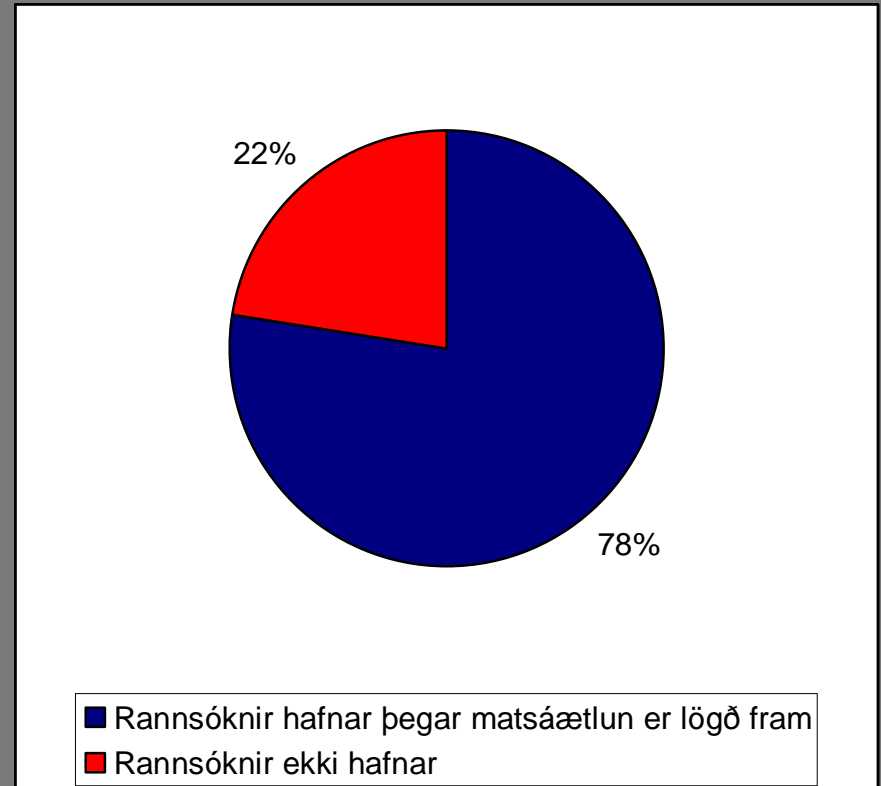
31.10.2008

Veruleikinn?

15

❖ Matsáætlanir ekki að stilla “scopið”?

- ❖ Rannsóknir og athuganir í MÁU: Hversu oft útheimtir MÁU nýjar rannsóknir eða athuganir?:*

* Heimild: Rannsókn Þekkingarseturs Þingeyinga, Skipulagsstofnunar, 2005

Framtíðin?

16

- ❖ Umhverfislöggjöf (þ.m.t. MÁU) má ekki sveiflast með efnahagsaðstæðum
 - ❖ MÁU má ekki verða góðærlúxus
 - ❖ Ekki hentistefnulöggjöf
- ❖ MÁU löggjöf og praktík miðist við að ...
 - ❖ MÁU verði eftirsóknavert fyrir framkv.aðila
 - ❖ MÁU dagi ekki uppi sem “sérfræðinga- (og lögfræðinga-!) tal”
 - ❖ Skýrt, einfalt ferli fyrir almenning/hagsmunaaðila/pólandur
 - ❖ MÁU ferlið “þoli harðæri”
 - ❖ Horfa á “skóginn í stað trjánna”

31.10.2008